

MANIFESTĂRI ALE INTELIGENȚEI EMOȚIONALE ȘI CALITĂȚII VIETII LA PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI DE VEDERE (STUDIU COMPARATIV)

Ana SÎRBU, dr. conf., sirbufamily@yahoo.com

Gabriela MĂLIGĂ, magistru

Catedra Psihologie Generală, USM

Abstract. At present, in our country the number of investigations carried out to study people with visual disabilities is in continual grows. This subject is always of interest in scientific research, as these individuals represent a segment of population with a clearly disadvantaged position than other people. Based on developing a vision deficit, people with amblyopia develops character emphasis, which has an impact on emotional intelligence. People with such problems encounter difficulties in daily life and are faced to have a lower quality of life. The research investigation presents a comparative study of emotional intelligence and quality of life as well as determines the relation between these variables in people with amblyopia and blind.

Actualmente în Republica Moldova interesul față de studierea aspectelor psihologice ale persoanelor cu dezabilități de vedere și față de studierea atitudinii membrilor societății față de aceștia este în continuă creștere. Din cauza deficitului de vedere, care include unele deficiențe fiziologice, persoanele cu dezabilități vizuale nu pot să-și formeze anumite comportamente, abilități, dezvoltând uneori complexe, stări emoționale nefavorabile și chiar unele trăsături specifice de caracter. Toate acestea au un impact negativ asupra manifestării inteligenței emoționale. Persoanele cu astfel de probleme ale acuității vizuale întâmpină dificultăți în viața cotidiană. Dificultățile apărute le pot marca viața și deseori duc la diminuarea nivelului calității vieții. În lucrarea de față este prezentată o cercetare

cu privire la inteligența emoțională și calitatea vieții, totodată fiind determinată relația dintre aceste variabile cu privire la persoanele cu ambliopie și cecitate.

Persoanele cu dezabilități vizuale se caracterizează prin anumite particularități psihologice specifice (psihomotricitate slab dezvoltată, percepție incompletă, stări afective negative, frustrare). În pofida acestui fapt, persoanele respective dețin potențial de adaptare și de integrare în societate datorită unor mecanisme compensatorii, iar acest potențial trebuie valorificat. O importanță aparte o au în acest sens factorii favorizanți: sistemul educativ stimulat, suportul familial, condițiile sociale adecvate etc.

În Republica Moldova nu există destule oportunități de integrare și incluziune a indivizilor cu deficit de vedere în societate. Cel puțin din considerentul îmbunătățirii condițiilor de adaptare și integrare a acestora, în Republica Moldova sînt necesare studii în domeniul tiflo-psihologiei.

Pierderea totală sau parțială a vederii reprezintă un eventual factor declanșator pentru o serie întregă de modificări în plan fiziologic, cognitiv, afectiv și comportamental. De obicei, apariția dezabilității vizuale are drept consecințe pierderea stabilității financiare (pierderea totală sau parțială a capacității de muncă), anularea statutului social (pierderea locului de muncă), apariția problemelor de relație în familie, incapacitatea parțială de auto-deservire și auto-îngrijire, pierderea independenței în ceea ce privește deplasarea. Toate aceste schimbări au repercusiuni destul de grave asupra stării emoțional-afective și a calității vieții a persoanei cu dezabilități de vedere.

Rezumînd cele menționate anterior, consideram că un studiu privind manifestarea inteligenței emoționale și a calității vieții la persoanele cu ambliopie și cecitate este oportun.

Inteligența emoțională înseamnă folosirea inteligentă a emoțiilor în viața personală și profesională. Conceptul de inteligență emoțională a fost formulat pentru prima dată într-o teză de doctorat în SUA (1990), de către Wayne Leon Payne, acesta definind-o drept abilitatea ce implică o relaționare creativă cu stările de teamă, durere și dorință. Un alt cercetător, Daniel Goleman, a publicat în 1995 cartea „Inteligența Emoțională”, care a provocat o adevărată revoluție în domeniul psihologiei. După D. Goleman, inteligența emoțională este abilitatea unei persoane de a înțelege și a-și gestiona eficient emoțiile, de a înțelege emoțiile celor din jur în scopul creării unui echilibru emoțional atât intra-personal, cât și interpersonal. Pornind de la această definiție, persoanele cu deficiențe de vază au unele probleme în gestionarea emoțiilor și capacitatea lor de a construi relații interpersonale devine mai redusă. Astfel, avînd în vedere deficiența de vază, persoanele respective trebuie să-și formeze abilități și competențe, care ar diminua impactul negativ al dezabilității de vedere asupra manifestării inteligenței lor emoționale.

Calitatea vieții reprezintă un concept psiho-socio-economic, prin intermediul căruia pot fi evaluate în toată complexitatea lor condițiile de viață, nivelul de trai și stilul de viață al persoanelor. Prin calitatea vieții se înțelege bunăstarea fizică, psihică și socială, precum și capacitatea persoanelor de a-și îndeplini sarcinile obișnuite în existența lor cotidiană.

Raportat la tema cercetării, putem menționa că persoanele cu astfel de probleme ale acuității vizuale întâmpină dificultăți în viața cotidiană. Acestea le pot marca viața și deseori duc la diminuarea calității vieții.

Obiectul cercetării îl constituie efectele dezabilităților de vedere asupra inteligenței emoționale și calității vieții.

Scopul cercetării: studierea comparativă a inteligenței emoționale și calității vieții, precum și determinarea relației dintre aceste variabile la persoanele cu ambliopie și cecitate.

Ipotezele cercetării:

1. Presupunem că persoanele cu ambliopie și cecitate prezintă nivele diferite ale inteligenței emoționale și indicatorilor calității vieții.
2. Presupunem că există o relație între nivelul inteligenței emoționale vs. indicatorii calității vieții la persoanele cu dezabilități de vedere.

Eșantionul cercetării este constituit din trei grupuri de subiecți cu vârsta cuprinsă între 16 și 28 ani: două grupuri experimentale și unul de control. Primul grup experimental include 30 subiecți cu ambliopie, dintre care 8 cu ambliopie congenitală și 22 cu ambliopie dobândită, selectați de la spitalul *Emilian Coțaga*. Al doilea grup experimental cuprinde 30 subiecți cu cecitate dobândită, membri ai Societății Orbilor din Moldova. Lotul de control cuprinde 30 subiecți văzători.

Instrumentele de cercetare:

- testul de evaluare a inteligenței emoționale (adaptat de M. Roco);
- testul de evaluare a aspectelor inteligenței emoționale (elaborat de Holl);
- scala de determinare a Calității vieții SF-36 (elaborată de J. E. Ware).

Rezultate și interpretări

În acest studiu datele cercetării au fost prelucrate prin programul statistic SPSS-PC. Pentru verificarea ipotezelor am aplicat metoda statistică: corelația Pearson și criteriul „t-student”.

În vederea verificării ipotezei, conform căreia presupunem că persoanele cu ambliopie și cecitate prezintă nivele diferite ale inteligenței emoționale și ale indicatorilor calității vieții, am recurs la evaluarea diferențelor de medii la variabila inteligență emoțională, după testul Mihaelei Roco, precum și nivelul indicatorilor calității vieții, după scalele testului SF-36, elaborat de J. E. Ware .

Analizând per ansamblu media inteligenței emoționale a celor 3 grupuri de subiecți (persoane cu ambliopie, persoane cu cecitate și persoane văzătoare), am remarcat o medie mai înaltă la persoanele văzătoare, fapt care se explică prin capacitatea acestora de a gestiona propriile emoții și de a reacționa la emoțiile celor din jur. În opoziție cu aceștia, persoanele cu cecitate au obținut în medie un scor mai mic: media inteligenței emoționale a acestui grup de subiecți este egală cu 72,33, aceasta semnificând că nivelul dezabilității vizuale influențează capacitatea emoțională a persoanelor, deoarece ele întâmpină dificultăți la identificarea emoțiilor, la direcționare și exprimarea empatiei. Persoanele cu ambliopie au un nivel al inteligenței emoționale mai ridicat față de persoanele cu cecitate, se simt atrase de mediul social înconjurător, au o deschidere mai mare față de cei din jur

și au nevoie de afecțiune. Reprezentarea semnificației diferenței între cele 3 grupuri de subiecți este reprezentată în tabelul 1 și diagrama 1.

Tabelul 1

Valorile medii ale inteligenței emoționale și semnificația diferenței (persoane cu ambliopie, cecitate și văzătoare)

	<i>Persoane cu ambliopie</i>	<i>Persoane cu cecitate</i>	<i>Persoane văzătoare</i>
<i>Inteligența emoțională</i>	m=107,33	m=72,33	m=112,26
<i>Persoane cu ambliopie</i>		T=2,46; p=0,05	T=1,98; ns
<i>Persoane cu cecitate</i>			T=3,01; p=0,01
<i>Persoane văzătoare</i>			

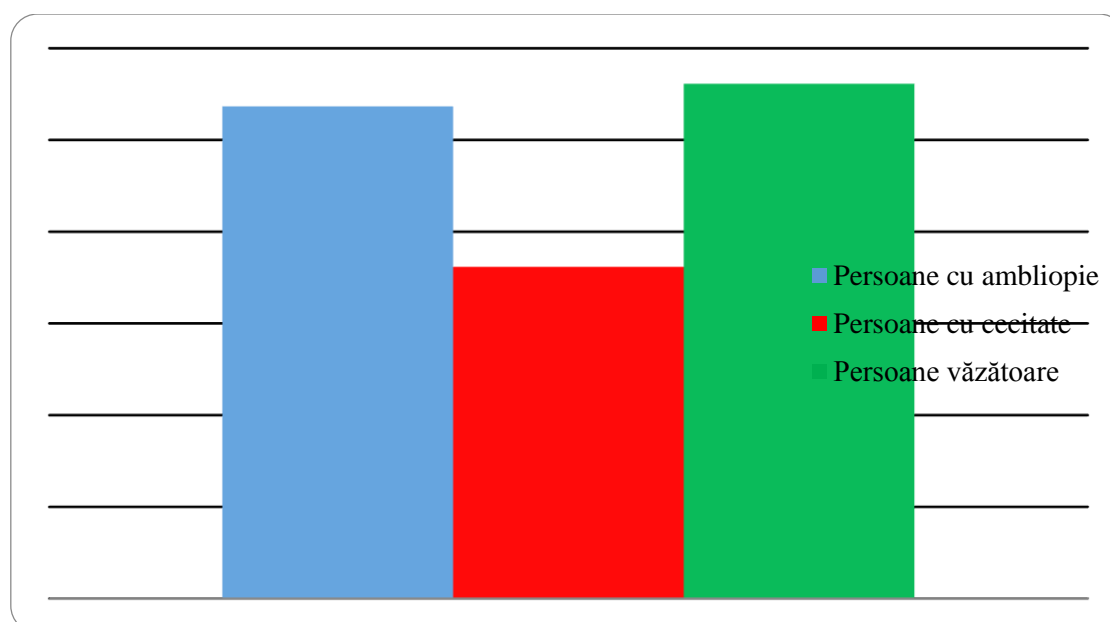

Diagrama 1: Prezentarea grafică a valorilor medii ale inteligenței emoționale la persoanele cu ambliopie, cecitate și văzătoare.

O altă variabilă a cercetării date este calitatea vieții, scopul lucrării fiind de a studia comparativ inteligența emoțională și calitatea vieții, precum și determinarea relației dintre aceste variabile la persoanele cu ambliopie și cecitate. În continuare prezentăm datele obținute privind nivelul calității vieții la cele 3 grupuri de subiecți.

Tabelul 2

Valorile medii ale indicatorilor calității vieții și semnificația diferenței (persoane cu ambliopie – persoane văzătoare)

	<i>PF</i>	<i>RP</i>	<i>BP</i>	<i>GH</i>	<i>VT</i>	<i>SF</i>	<i>RE</i>	<i>MH</i>
<i>Persoane cu ambliopie</i>	95,33	100	6	29,66	76	63,33	84,41	74,80

<i>Persoane văzătoare</i>	100	100	3,5	83,24	91,72	82,18	52,21	89,02
<i>T</i>	1,92	-	1,28	2,49	4,21	2,56	1,53	1,65
<i>P</i>	Ns	ns	ns	0,05	0,001	0,05	ns	ns

PF - funcționalitatea fizică;

RP - impactul stării fizice asupra activității zilnice;

BP - perceperea durerilor corporale;

GH – sănătatea generală;

VT – vitalitatea;

SF – funcționalitatea socială;

RE - impactul emoțiilor asupra activității zilnice;

MH – sănătatea mintală.

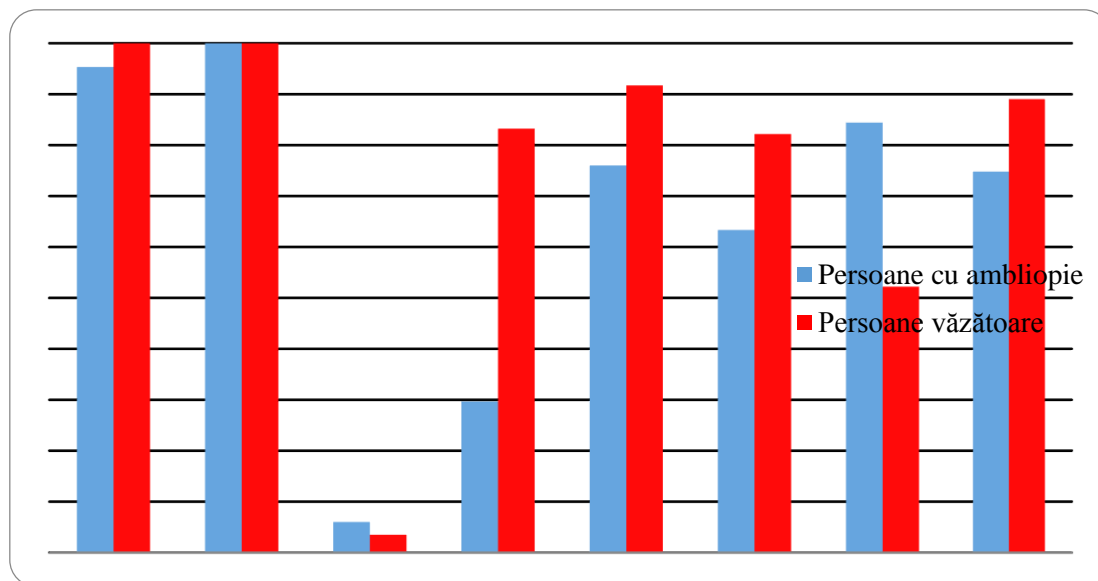

Diagrama 2: Prezentarea grafică a valorilor medii ale indicatorilor calității vieții la persoanele cu ambliopie și cele văzătoare

Analiza statistică a datelor a ilustrat că diferențe semnificative sunt sesizabile între persoanele cu ambliopie și cele văzătoare la scala GH (sănătatea generală), VT (vitalitatea) și SF (funcționalitatea socială), unde persoanele cu ambliopie au obținut o medie mai scăzută. Acest fapt ne-a permis să concluzionăm că persoanele date percep starea lor generală de sănătate ca fiind mai joasă tocmai din cauza deficienței de care suferă. Din aceleași motive ale percepției sănătății lor, ei întâmpină dificultăți și în relațiile sociale pe care le stabilesc.

Tabelul 3

Valorile medii ale indicatorilor calității vieții și semnificația diferenței (persoane cu cecitate – persoane văzătoare)

	<i>PF</i>	<i>RP</i>	<i>BP</i>	<i>GH</i>	<i>VT</i>	<i>SF</i>	<i>RE</i>	<i>MH</i>
<i>Persoane cu cecitate</i>	83,66	68,33	23,33	41,66	53	58,26	48,40	55

<i>Persoane văzătoare</i>	100	100	3,5	83,24	91,72	82,18	52,21	89,02
<i>T</i>	2,33	3,24	3,41	1,24	4,08	3,17	0,85	0,87
<i>P</i>	0,05	0,01	0,01	ns	0,001	0,01	ns	ns

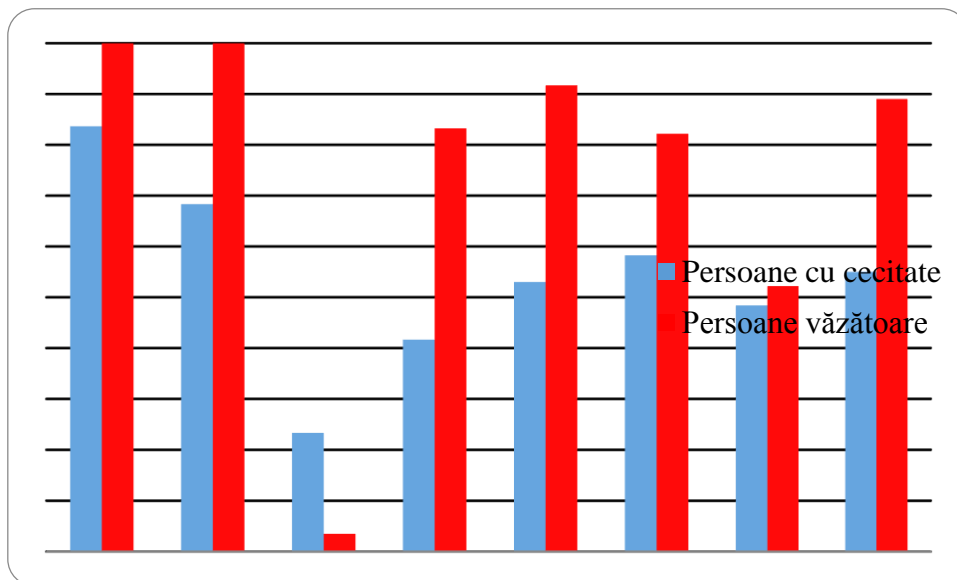

Diagrama 3: Prezentarea grafică a valorilor medii ale indicatorilor calității vieții la persoanele cu cecitate și cele văzătoare

În tabelul și diagrama 3 pot fi ușor observate diferențele care există între persoanele cu cecitate și persoanele văzătoare. O diferență semnificativă a fost sesizată la scalele PF, RP, BP, VT, SF. Starea fizică, funcționarea socială și energia persoanei limitează exercitarea activității fizice cotidiene. În medie, persoanele cu cecitate întâmpină, per ansamblu, dificultăți în toate sferile de activitate și acest lucru este subliniat și de raportul mediilor care este reflectat în scala BP (perceperea durerilor corporale) - 23,33 la persoanele cu cecitate și 3,5 la persoanele văzătoare.

Tabelul 4

Valorile medii ale indicatorilor calității vieții și semnificația diferenței (persoane cu ambliopie - persoane cu cecitate)

	<i>PF</i>	<i>RP</i>	<i>BP</i>	<i>GH</i>	<i>VT</i>	<i>SF</i>	<i>RE</i>	<i>MH</i>
<i>Persoane cu ambliopie</i>	95,33	100	6	29,66	76	63,33	84,41	74,80
<i>Persoane cu cecitate</i>	83,66	68,33	23,33	41,66	53	58,26	48,40	55
<i>T</i>	0,92	3,53	3,22	1,53	5,49	1,32	3,79	4,29
<i>P</i>	Ns	0,01	0,01	ns	0,001	ns	0,01	0,001

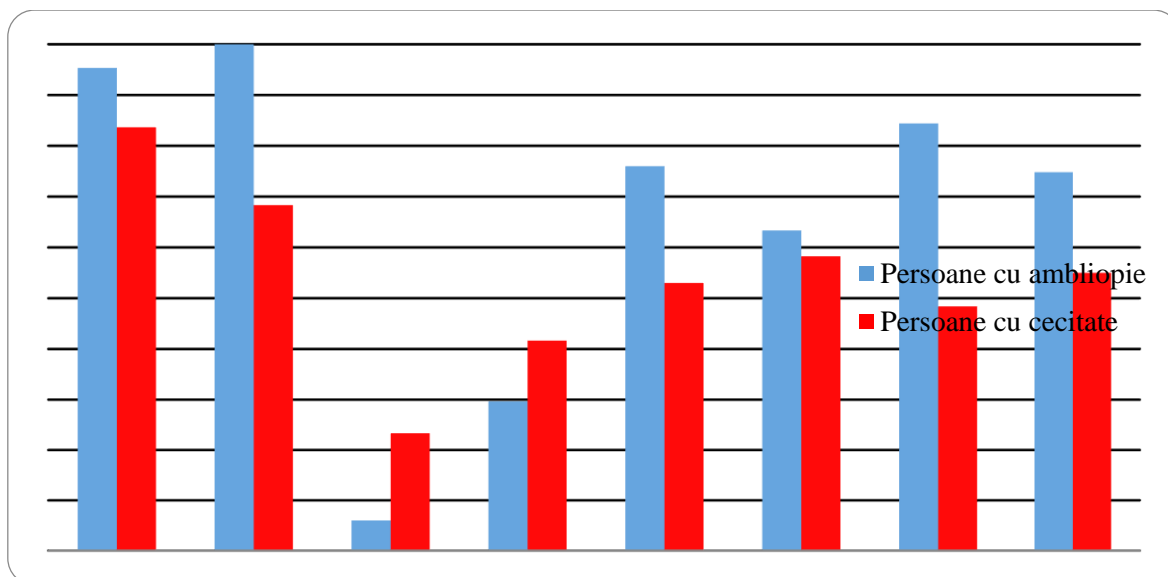

Diagrama 4: Prezentarea grafică a valorilor medii ale indicatorilor calității vieții la persoanele cu cecitate și ambliopie

În urma rezultatelor obținute (tabelul 4 și diagrama 4) am sesizat o medie a indicatorilor calității vieții mai înaltă la persoanele cu ambliopie, în raport cu persoanele cu cecitate, la majoritatea indicatorilor, cu excepția scalei BP (perceperea durerilor corporale) și GH (sănătatea generală). Diferențe semnificative sunt sesizate la scalele RP, BP, VT, RE, MH. Astfel, putem menționa că impactul stării fizice asupra activităților obișnuite și a percepției calității vieții este mai mare la persoanele cu cecitate.

Continuăm demersul cercetării prin expunerea datelor ce permit verificarea ipotezei a 2-a, conform căreia presupunem că există o relație între nivelul inteligenței emoționale și indicatorii calității vieții la persoanele cu dezabilități de vedere. În urma aplicării criteriului Pearson, constatăm corelații semnificative la persoanele cu ambliopie între inteligența emoțională și scalele PF (funcționalitatea fizică), $r=0,481$; $p=0,01$; inteligența emoțională și BP (perceperea durerilor corporale), $r=0,312$; $p=0,05$; inteligența emoțională și RE (impactul emoțiilor asupra activității zilnice), $r=0,487$; $p=0,01$, între inteligența emoțională și scala MH (sănătate mintală), $r=0,396$; $p=0,05$. La persoanele cu cecitate, corelații semnificative am obținut între inteligența emoțională și scalele RP (impactul stării fizice asupra activității zilnice), $r= - 0,293$; $p=0,05$; inteligența emoțională și GH (sănătatea generală), $r=0,381$; $p=0,05$, între inteligența emoțională și scala RE (impactul emoțiilor asupra activității zilnice) $r=0,292$; $p=0,01$. Aceste rezultate sunt expuse mai jos, în tabelul 5.

Tabelul 5

Corelațiile semnificative dintre inteligența emoțională și indicatorii calității vieții la persoanele cu ambliopie și cecitate

Variabilele corelate	Persoane cu ambliopie	Persoane cu cecitate
Inteligența emoțională/ PF - funcționalitatea fizică	$r=0,481$; $p=0,01$	
Inteligența emoțională/		$r= - 0,293$; $p=0,05$

<i>RP - impactul stării fizice asupra activității zilnice</i>		
<i>Inteligența emoțională/ BP - perceperea durerilor corporale</i>	r=0,312; p=0,05	
<i>Inteligența emoțională/ GH – sănătatea generală</i>		r=0,381; p=0,05
<i>Inteligența emoțională/ RE - impactul emoțiilor asupra activității zilnice</i>	r=0,487; p=0,01	r=0,292; p=0,01
<i>Inteligența emoțională/ MH – sănătatea mintală</i>	r=0,396; p=0,05	

Concluzii

1. Nivelul inteligenței emoționale la persoanele cu cecitate este semnificativ mai jos decât la persoanele cu ambliopie.
2. Persoanele cu cecitate percep calitatea vieții la un nivel mai jos în comparație cu persoanele cu ambliopie. Conform diferiților indicatori ai calității vieții, am obținut rezultate semnificative, principalele fiind:
 - a. Scala RP (impactul stării fizice asupra activităților zilnice): acest impact se manifestă prin diferențe semnificative la scala RP, ceea ce denotă că persoanele cu cecitate au dificultăți în realizarea activităților zilnice, fiind limitate semnificativ de condiția lor fizică.
 - b. Scala RE (impactul emoțiilor asupra activităților zilnice): persoanele cu cecitate au o stare emoțională care-i constrânge în ceea ce privește îndeplinirea sarcinilor lor. La această scală s-au obținut diferențe semnificative.
 - c. Scala MH (sănătatea mintală): la persoanele cu cecitate s-a remarcat și un impact asupra stării mintale, caracterizat prin prezența anxietății, depresiei și a altor stări psihice nefavorabile
3. Corelațiile substanțiale dintre inteligența emoțională și indicatorii calității vieții la persoanele cu ambliopie și cecitate, care au fost identificate în cadrul experimentelor, denotă că există o legătură între ambliopie sau cecitate și unii indicatori ai percepției calității vieții.

BIBLIOGRAFIE:

1. Avramescu Monica-Delicia. Defectologie și logopedie. București, Editura Fundației ”România de Mâine”, 2007. 296p.
2. Buică Cristian. Bazele defectologiei. București: Aramis, 2004. 415p.
3. Cojocaru-Borozan M., Metodologia cercetării culturii emoționale, Tipografia UPS, Chișinău, 2012. 239 p.
4. Cojocaru-Borozan M. Teoria culturii emoționale. Chișinău: Tipografia UPS ”Ion Creangă”, 2010. 239 p.

5. Goleman Daniel. Inteligența emoțională. București: Curtea Veche, 2008. 429 p.
6. Iovanuț Simona. Comunicare. Timișoara. Editura: Waldpress, , 2001,
7. Manea Livius. Asistența socială a persoanelor cu handicap. București, 2008. p.42 - 54
8. Rime B. Comunicarea socială a emoțiilor. București: Editura Trei, 2007. 493 p.
9. Roco Mihaela. Creativitate și Inteligență emoțională. Iași: Polirom, 2004. 247 p.
10. Segal Jeanne. Dezvoltarea inteligenței emoționale. București: Teora, 2008. 249 p.
11. Verza Emil. Elemente de psihopedagogia handicapatilor. București, 1990. 238p.